

ПРАВНИ АСПЕКТИ НА ИЗКУСТВЕНИЯ ИНТЕЛЕКТ И ПРИЛОЖЕНИЕТО МУ В РАБОТАТА НА ПОЛИЦЕЙСКИТЕ ОРГАНИ

Даниел Делчев¹

Резюме: Приложението на изкуствения интелект в работата на полицейските структури е сравнително нов аспект, който навлиза тепърва в работата на полицейските органи в световен мащаб. Полицейските служители няма как да останат отдалечени от задълбочаващите се тенденции на дигитализация на обществения живот и на дейностите, свързани с това във всеки един детайл, включително давайки отражение върху начина на действие, процедурите и организацията в работата на органите на държавната власт и управлението, в това число и в работата на полицейски-

те органи. Настоящата публикация има за цел да анализира основните характеристики на изкуствения интелект като понятие в неговия правен контекст, като същевременно представи тенденциите в прилагането му и даде примери за някои добри практики, които биха могли да бъдат заимствани от страна на органите на МВР в Република България.

Ключови думи: дигитализация, дигитални технологии, изкуствен интелект, полицейски органи, правни аспекти, МВР, цифровизация

I. Увод

В международен аспект се наблюдава тенденцията през последните десетилетия различни полицейски служби да имплементират в своята дейност политики по развитие на технологичния напредък, включително и посредством навлизането на изкуствения интелект, като това има за последица повишаване на цялостната оперативна ефективност и на постигнатите резултати по отношение на борбата с престъпността, опазването на обществен ред и цялостното администриране на полицейските услуги в полза на обществеността². Тези процеси се развиват в условията на намаляващи ресурси, с които държавните служби разполагат, както и все по-засилващото се обществено внимание към работата на правоприлагащите органи³. Необходимо е да бъде взет под внимание фактът, че все още

¹ Даниел Делчев, ст. преподавател, катедра „Публичноправни науки“ към факултет „Полиция“, Академия на Министерството на вътрешните работи, ел. поща: daniel1001d@gmail.com

² Nissan, E. (2012), *Computer Applications for Handling Legal Evidence, Police Investigation and Case Argumentation. Law, Governance and Technology*. Series 5. Springer Netherlands, 218.

³ След трагичните събития, свързани със смъртта на американеца Джордж Флойд, все повече се дава гласност на мнения, защитавани от различни обществени прослойки, за намаляване на бюджетните средства, които се предоставят на полицейските структури. Защитниците на тази позиция приемат, че средствата следва да се инвестират за развитие на образованието, здравеопазването, предоставянето на различни

има твърде много въпроси, на които трябва да се отговори по отношение на ефективността от разпространението и цялостната ползност на дигиталните технологии в дейността на полицейските органи. Предмет на активни дискусии трябва да бъдат и факторите, които влияят при избора на конкретни дигитални средства в услуга на правоприлагането и самото изпълнение на ежедневните полицейски задачи чрез възможното използване на тези дигитални технологии. Част от тези дигитални технологии представлява и така нареченият „изкуствен интелект“, като една от основните цели е разширяване на прилагането му в работата на полицейските органи като начин за повишаване на производителността и ефективността на тяхната работа.

II. Изложение

Активната дейност по създаване на база от познания по отношение на начините и причините, вследствие на които полицейските служби извършват избор, приложение и цялостно интегриране на дигиталните технологии в дейността си, може да бъде полезна за практическото изпълнение на полицейските задължения и за цялостния ефект, който той има както за правоприлагащите органи, така и за обществото. Стратегическото развитие на полицията по линия на приложението на дигиталните технологии е част от нейната цялостност на организационна еволюция, затова и първоначалната цел на подобно развитие следва да бъде създаването на необходимата аналитична рамка за изследване на правните аспекти от приложението на новите технологии в дейността на полицейските органи. Успехите и неуспехите, свързани с това приложение, не могат да бъдат обвързани с изолирани случаи. Изборът на технологии и тяхната адаптация са процеси с висока степен на комплицираност, а факторите, които влияят на резултатите, са по подобен начин многостранни. На този етап в рамките на службите на МВР на Република България не е обособена силна връзка между стратегии за развитие на полицията и технологичната обезпеченост⁴, като тепърва предстои развитие в тази област, което да допринесе освен за утвърждаването на приложението на дигиталните технологии в цялост и за ефективното навлизане на изкуствения интелект в тези дейности.

Автоматизираното обработване на данни, което се осъществява чрез използването на изкуствен интелект, дава възможност на полицейските органи да повишат цялостната ефективност при изпълнение на своите задачи. Приложението на изкуствения интелект може да бъде разгледано в хода на изпълнение на различните полицейски дейности, като важна роля

социални услуги и откриването на нови работни места вместо за развитие на полицейската дейност, която според тях през последните години е неефективна (от 1977 до 2020 г. бюджетът на полицията в САЩ например се е повишил три пъти, като днес достига сумата от 115 милиарда долара). Вж. Mosendz, P., J. Robinson. (2020). While Crime Fell, the Cost of Cops Soared. *Bloomberg Law* [online] [viewed 23.02.2022]. Available from: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-06-04/america-s-policing-budget-has-nearly-tripled-to-115-billion>.

⁴ В обобщен вид електронното управление в Република България се възприема за необходим приоритет, който държавните органи следва да развиват. Въпреки това практическите резултати от неговото приложение все още не са задоволителни. В Индекса за развитие на електронното управление на ООН през 2012 г. България е под номер 60 (шейсет) от общо 190 (сто и деветдесет) изследвани държави по отношение на показателите, които са свързани с телекомуникационната инфраструктура, човешките ресурси и цялостния обем на електронни услуги, предоставяни от държавните органи). През последните две години държавата ни е повишила резултатите си, но цялостният прогрес е само с 16 (шестнайсет) места. Вж. Johnson, J. (2021). World E-government Leaders Based on E-government Development Index in 2020. *Statista* [online] [viewed 22.02.2022]. Available from: <https://www.statista.com/statistics/421580/egdi-e-government-development-indexranking/>.

има административнонаказателната дейност. Тя е регламентирана на първо място с общите процесуални разпоредби в Закона за административните нарушения и наказания (ЗАНН). Към настоящия момент този нормативен акт не обхваща в необходима степен предизвикателствата, които автоматизираната обработка на данни поставя пред органите на МВР. Самият закон не поставя в перспектива правната регламентация от материалноправна и процесуалноправна гледна точка на административните нарушения и наказания в контекста на концепцията за приложение на изкуствения интелект в работата на полицейските органи.

Изкуственият интелект и произтичащата от него възможност за частично или пълно автоматизиране на правоприлагащата дейност на органите на МВР трябва да бъде разглеждан в неговата връзка с разбирането за т.нар. “Big Data”⁵. Понятието “Big Data” е предмет на изследване от различни науки, като неговото значение за административноправната наука тепърва нараства. Идеята за приложение на изкуствения интелект в административнонаказателната дейност на полицейските органи следва да бъде разглеждана във връзка със съвкупността от данни, която служителите на МВР ежедневно използват, за да обосноват наличието или липсата на обстоятелствата, които биха довели до ангажиране на административнонаказателна отговорност. Приложението на изкуствения интелект в работата на полицейските органи включва анализирането на големи обеми дигитална информация с цел да бъдат открити корелационни зависимости в тази информация, като в резултат на това да бъдат правени аналитични изводи със значение за административнонаказателната дейност на полицейските органи⁶.

Съответните изводи впоследствие могат да бъдат прилагани към нова входяща дигитална информация и по този начин да се ускори цялостният процес на алгоритмичен анализ. Различните техники, в това число: алгоритми, изкуствени невронни мрежи и прогнозна аналитика, могат в голяма степен да съдействат на полицейските органи не само в процеса на констатиране на административни нарушения и налагане на административни наказания, но и в цялостната дейност по административно обслужване, което Министерството на вътрешните работи предлага на гражданите. Във всички случаи обаче е необходимо да бъде ясно как точно тези технологии следва да бъдат прилагани с цел да бъдат гарантирани в максимална степен гражданските права и законни интереси⁷.

При приложението на изкуствения интелект в работата на полицейските органи е необходимо да бъдат отчетени достиженията на редица частни компании, като бъде взето предвид, че административнонаказателната дейност се базира не единствено на обективното възприемане на фактите по извършеното нарушение от страна на административнонаказващия орган, но и на субективната оценка за наличието и формата на вина.

Вината (включително обстоятелствата, които я смекчават или отегчават) е от съществено значение за индивидуализацията на административното наказание.⁸ Без доказване на

⁵ “Big data” – от англ. „големи данни“. Това са масиви от информация с огромни обеми, които се генерират в дигиталното пространство чрез различните професионални и лични дейности, осъществявани от хората. Тези данни се систематизират и обработват чрез използването на специализирани средства и методи. Вж. McIntosh C. (2015). *Cambridge Dictionary* [online] [viewed 21.02.2022]. Available from: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/big-data>.

⁶ Cowls, J., R. Schroeder (2015). Causation, Correlation, and Big Data in Social Science Research. *P&I* [online], vol. 7, issue 4 [viewed 28.02.2022]. Available from: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/poi3.100>.

⁷ Mehr, H. (2017). Artificial Intelligence for Citizen Services and Government. *Harvard Ash Center Technology and Democracy* [online] [viewed 23.02.2022]. Available from: <https://ash.harvard.edu/publications/artificial-intelligence-citizen-services-and-government>.

⁸ Чл. 27, ал. 2 от Закон за административните нарушения и наказания (ЗАНН) – Обн. ДВ, бр. 92 от 28.11.1969 г., последно изм. ДВ, бр. 25 от 29 март 2022 г.

вината, като елемент от субективната страна на административното нарушение, наказателно постановление за извършено административно нарушение не може да бъде издадено.⁹ В първата фаза на административнонаказателното производство – съставянето на акта за установяване на административното нарушение, актосъставителят е първият и непосредствен орган, който възприема обективните и субективните обстоятелства около административното нарушение. Съгласно чл. 42, ал. 1, т. 4 от ЗАНН¹⁰ той описва нарушението и обстоятелствата, при които то е извършено, в акта за установяване на административното нарушение. Тоест описанието на нарушението се базира на субективната способност на актосъставителя да обхване всички съществени обстоятелства и да ги отнесе към съответния състав на административно нарушение в специален административен закон. Резултатът от неговата дейност зависи от професионалните му качества и придобития служебен опит, като „професионални качества“ включва не само познаването на нормативната уредба, която урежда защитата срещу определен вид административни нарушения, но и степента на обвързаност на полицейския служител със съответните морално-етични правила, регламентиращи работата на полицейските органи.

Независимо от формалното запознаване на служителя с тези правила (задължение на всеки полицейски служител), същият може да не се счита за обвързан с тях в степен, различна от тази да ги възприеме като писмен документ с определено писмено съдържание. Ако формалният подход на съблюдаване на морално-етичните правила се прилага от полицейски служител, който констатира административно нарушение, се повдига въпросът доколко той ще представи обективно изискуемите по чл. 42, ал. 1, т. 4 от ЗАНН¹¹ обстоятелства, т.е. доколко още в първата фаза на административнонаказателния процес ще бъде поставена необходимата основа за формирането на изводи от страна на административнонаказващия орган по въпросите за вината при извършване на административното нарушение. Освен това следва да бъде отчетено и положението на нарушителя, който чрез цялостното си поведение формира оценката спрямо него от страна на актосъставителя.

Външните белези на поведението – речеви данни и данните, извлечени в процеса на невербалната комуникация между нарушителя и актосъставителя, също влияят на последния при описанието на обстоятелствата, свързани с административното нарушение. Трудно е да бъде открита хипотеза, при която полицейският орган да не бъде повлиян в никаква степен от проведения разговор с нарушителя в процеса на съставяне на акта за установяване на административното нарушение¹². Дори такава да може да бъде обоснована, нарушителят все пак може да даде съответните обяснения или възражения, чрез които да повлияе на мисловния процес на административнонаказващия орган при формирането на изводи за вината в дейността по изготвяне на наказателното постановление.

Във връзка с гореизложеното трябва да се отбележи, че изкуственият интелект формира изводи за наличие или липса на вина въз основа на алгоритмичен анализ на външните белези на поведението на нарушителя, без да притежава система от лични ценности, която

⁹ Чл. 53, ал. 1 от Закон за административните нарушения и наказания (ЗАНН) – Обн. ДВ, бр. 92 от 28.11.1969 г., последно изм. ДВ, бр. 25 от 29 март 2022 г.

¹⁰ Закон за административните нарушения и наказания (ЗАНН) – Обн. ДВ, бр. 92 от 28.11.1969 г., последно изм. ДВ, бр. 25 от 29 март 2022 г.

¹¹ Пак там.

¹² В редица случаи дори на подсъзнателно ниво полицейските служители предприемат действия спрямо нарушителите въз основа на формирани предрасъдъци (т.нар. “Indirect Bias” – от англ.: „индиректен предрасъдък“). Вж. Richardson, L. S., P. A. Goff. (2013). Implicit Racial Bias in Public Defender Triage. *Yale Law Journal* [online], vol. 122 [viewed 21.02.2022]. Available from: <https://trustandjustice.org/resources/intervention/implicit-bias>.

по принцип е уникална за всяко едно физическо лице. Чрез видеонаблюдение може да бъде констатирано, че едно лице не носи защитна маска в затворено помещение (съгласно действащите по време на пандемията от COVID-19 противоепидемични мерки), но в случай че бъде използвана технология за автоматизирано съставяне на актове за установяване на административни нарушения, същата не би могла в редица случаи да установи обстоятелства, свързани например с невменяемост на нарушителя. За да може това да стане, е необходимо в прилаганата за констатиране на административни нарушения технология да бъдат заложени изключително комплицирани алгоритми, които да отчитат например определени движения на тялото и определени лицеви изражения като отклоняващи се от „нормалното“ за физическите лица поведение.

Риск от грешка при тълкуването на поведението на нарушителя съществува и когато актосъставителят е човешко същество. Полицейски служител, който упражнява правомощията си по констатиране на административно нарушение, би могъл да изтълкува поведението на нарушител на противоепидемичните мерки като поведение на „невменяемо лице“ (при хипотезата, в която такова тълкуване е базирано на направени изводи вследствие на вербалната и невербалната комуникация с нарушителя). Но при изкуствения интелект все още тези възможности за грешки са много по-големи. Тези грешки биха могли да бъдат ограничени, ако към евентуално видеонаблюдение с висока разделителна способност бъдат инсталирани и съответните устройства за възприемане на човешка реч и звуци, чрез която технология за установяване на административни нарушения да може да прави по-добри изводи за субективната страна на извършено административно нарушение.

Такива нововъведения следва да имат и съответния законов израз, като към настоящия момент уредбата в ЗАНН все още страда от липса на достатъчно пълноценна концепция за приложение на дигиталните технологии в работата на административнонаказващите органи. Съществуват някои нововъведения, които отчитат ролята на информационните технологии за улесняване на дейността по връчване на наказателното постановление „чрез изпращане на съобщение до персонален профил, регистриран в информационната система за сигурно електронно връчване като модул на Единния портал за достъп до електронни административни услуги по смисъла на Закона за електронното управление¹³, но подобни разпоредби влязоха в сила от 23.12.2021 г., което е необосновано късно, особено като се има предвид, че подобни текстове биха създали улеснения за гражданите и по-бърза събираемост на административните наказания с финансов израз.

Следва да бъде отбелязано, че технологичното развитие протича много по-динамично от правното регулиране, което трябва да го съпътства. Трудно е, а и в някои случаи невъзможно законодателят да предвиди какво ще е влиянието на новите технологии, както и какви ще бъдат те самите. Същевременно Република България като страна член на Европейския съюз следва да се стреми да съблюдава заложения в европейската законодателна рамка принцип на добрата администрация като общ принцип на правото. „Този принцип изразява единството между политиката, икономиката и гражданското общество. Създаден е в противовес на оперативната самостоятелност. Принципът на добра администрация е свързан не само с доброто администриране, но и с факта, че то трябва да бъде законно.“¹⁴ Действително се правят усилия за по-добро административно управление на документите на гражданите от страна на компетентните държавни органи чрез административната ин-

¹³ Чл. 42, ал. 2 от Закон за административните нарушения и наказания (ЗАНН) – Обн. ДВ, бр. 92 от 28.11.1969 г., последно изм. ДВ, бр. 25 от 29 март 2022 г.

¹⁴ Cheshmedzhieva, M. (2014). The Right to Good Administration. *American International Journal of Contemporary Research*, vol. 4, No. 8, 64–67.

формационна система (АИС), като съгласно чл. 11 от Наредбата за обмена на документи в администрацията¹⁵ „административната информационна система поддържа съвкупност от свързани данни – информационни обекти, върху които като неделими единици са приложими функции по създаване, унищожаване, управление на достъпа и други функции“. Такива данни се създават автоматично или на ръка в АИС.¹⁶ Но въпреки наличието на подзаконови нормативни актове, които в някаква степен уреждат материята на автоматизираното обработване на данни (или поне обмена им в електронна форма), е налице несъразмерност между нормативното закрепване и подготовката на служителите, които работят с подобни информационни системи.

Необходимо е те в голяма степен да бъдат запознати със законодателството, което регламентира защитата на личните данни, включително и да могат да боравят със съответните компютърни конфигурации. Изкуственият интелект не би могъл да замени изцяло служителите на МВР, независимо дали те са с полицейски правомощия, или осъществяват функции по административно обслужване на граждани в качеството им на служители по Закона за държавния служител¹⁷; разследващи полицаи и т.н. Съгласно чл. 141, т. 3 от ЗМВР¹⁸ постъпването на държавна служба в МВР и професионалното развитие на служителите се основава и на принципа за обективност – „чрез отчитане на личните качества, компетентността (квалификацията и опита) и резултатите от служебната дейност“. С цел да бъде установена компетентността за боравене с дигитални средства кандидатстващите за държавна служба в МВР следва да преминават през изпит за установяване на минимални дигитални познания, който да е съобразен с характера на специфичните служебни задължения, за чието изпълнение лицата кандидатстват. Декларирането на подобни познания в автобиографични справки не може да се ползва с необходимата стабилност. Кандидатстващите трябва да бъдат запознати и с основни термини, характерни за правото на информационни и комуникационни технологии. Не могат да бъдат изисквани и очаквани детайлни технически познания, но терминологичното разбиране на понятия като „изкуствен интелект“ трябва да бъде напълно задължително. Първото предложение в чл. 141, т. 3 от ЗМВР¹⁹, а именно „отчитане на личните качества“ на кандидатстващия служител или действащия полицейски служител, за когото е налице въпросът за кариерно развитие в контекста на приложението на дигиталните технологии в работата на полицейските органи, следва да бъде анализирано на базата на следните въпроси:

1. Налице ли е постоянен стремеж за усъвършенстване на дигиталните познания – чрез участия в обучения, конференции, симпозиуми и т.н.;
2. Доколко е вероятно лицето да избере приложението на дигиталните технологии в работата си като полицейски служител в противовес на това да използва източници единствено на хартиен носител за изпълнение на задълженията си;
3. Практически ангажирано ли е лицето с теоретичните достижения в областта на защитата на личните данни, свързани с конституционно установеното право на личен

¹⁵ Наредба за обмен на документи в администрацията – Обн. ДВ, бр. 48 от 23.05.2008 г., в сила от 13.06.2008 г., последно изм. ДВ, бр. 5 от 17.01.2017 г.

¹⁶ чл. 11, ал. 2 от Наредба за обмен на документи в администрацията – Обн. ДВ, бр. 48 от 23.05.2008 г., в сила от 13.06.2008 г., последно изм. ДВ, бр. 5 от 17.01.2017 г.

¹⁷ Закон за държавния служител – Обн. ДВ, бр. 67 от 27.07.1999 г., в сила от 27.08.1999 г., последно изм. ДВ, бр. 109 от 22.12.2020 г.

¹⁸ Закон за Министерството на вътрешните работи (ЗМВР) – Обн. ДВ, бр. 53 от 27.06.2014 г., последно изм. ДВ, бр. 22 от 18.03.2022 г.

¹⁹ Пак там.

живот на гражданите, съгласно чл. 32 от Конституцията на Република България, което може да бъде засегнато вследствие на незаконнообразно или нецелесъобразно боравене с данните на гражданите при изпълнение на служебните задължения на полицейския служител.

За приложение на изкуствения интелект в работата на полицейските органи в дейността по установяване на административни нарушения и налагане на административни наказания може да бъде говорено едва след като бъде налице единен режим за установяване на дигиталната компетентност на служителите на МВР съобразно характера на служебните им задължения. Това положение важи и за законодателя, като в случаите на промени в нормативни актове, които имат отношение към дейността по установяване на административни нарушения и налагане на административни наказания от полицейските органи, трябва задължително да бъде отчетено мнението на експерти в областта на информационните и комуникационните технологии. Активното приложение на изкуствения интелект в дейността на полицейските органи неимоверно ще повиши обема извършвана работа от служителите, които изпълняват служебните си задължения, съобразно изискванията на действащата нормативна уредба в областта на защитата на обществения ред, борбата с престъпността и административното обслужване на гражданите²⁰. Разбира се, повишаването на обема и качеството на изготвяните от органите на МВР административни актове не може да бъде зависимо единствено от ефективното приложение на дигиталните технологии и в частност на изкуствения интелект. Съществено значима е и мотивацията на служителите да изпълняват стриктно възложените им задачи, както и да полагат необходимите усилия, за да повишават постоянно професионалната си компетентност. Важна роля в това отношение играе стремежът към ежедневно придобиване на знания и умения с цел личностно усъвършенстване при изпълнение на служебните задължения. Дигиталните технологии предоставят инструментариум за изпълнение на служебните задачи, но тяхното ефективно използване зависи от професионалните качества на съответния държавен служител, в това число и нивото на техническата му компетентност. Във връзка с това е важно да бъде уточнено, че независимо от създаването на съответните условия за ефективно приложение на дигиталните технологии в дейността на полицейските органи, от голямо значение е мотивацията на полицейските служители. Тя трябва да е свързана с постоянен стремеж ежедневно да се самоусъвършенстват чрез придобиването на нови знания и умения в конкурентна среда, която да стимулира показването на по-добри професионални резултати. Самоцелното имплементиране на дигиталните технологии в ежедневната работа на полицията само по себе си би било безсмислено при липса на субективния елемент на желание за пълноценно изпълнение на служебните задължения от страна на полицейските служители. Дигиталните технологии са единствено набор от инструменти със софтуерен и хардуерен характер, които на настоящия етап от историческото развитие на човечеството все още зависят от начина, по който човечеството определя как да бъдат използвани, въпреки че динамичното им развитие има за следствие все по-нарастваща тяхна автономия при осъществяването на процеси

²⁰ Приложението на дигиталните технологии в частния сектор има доказано положително въздействие върху продуктивността на работниците наред с повишени очаквания по отношение на обема и ефективността на извършваната от тях работа. Някои автори разглеждат развитието на политиките за „Електронно правителство“ (разбирано като съвкупност от дейностите на държавните органи, включително на органите на институциите, ангажирани с опазването на обществения ред и борбата с престъпността) в контекста на асоциациите им с управлението на частен бизнес и приравняването на качеството „гражданин“ с „клиент“. Вж. Chan, C. M., S. L. Pan. (2008). User Engagement in E-government Systems Implementation: A Comparative Case Study of Two Singaporean E-government Initiatives. *The Journal of Strategic Information Systems*, 17(2), 124–139.

по автоматизирана обработка на данни. Значението на човешкия фактор при изпълнението на задачите, които МВР има, може да бъде разгледано и от гледна точка на обстоятелството, че различните документи, съставяни в хартиен вид от държавните служители, лесно могат да бъдат унищожени. Това може да стане както поради проявен умисъл, но също и поради небрежно осъществяване на служебните задължения. В такива случаи може действията, които хартиеният носител обективира, да не могат да бъдат повторени, като това създава излишно забавяне в работния процес.

Приложението на изкуствения интелект в работата на полицейските органи е свързано и със значението на т.нар. „машинно учене“ (“machine learning”²¹). Използването на това понятие в дейността на административните структури е в голяма степен непрозрачно. Това се дължи в голяма степен на обстоятелството, че кръгът на лицата, които разбират алгоритмите, при които машинното обучение функционира, е много ограничен. Процесът, при който човешките същества получават нови знания, е свързан с действието на следните фактори²²:

1. Човешката сензорна система – способността на човек да учи е свързана главно с възприятията, които той получава посредством сетивата си;
2. Централната нервна система – тя филтрира постъпилата информация от сензорната система и я интегрира в краткосрочната (работна памет). Организирането, интерпретирането и откриването на смисъл в новопостъпилата информация служат за подготвяне на периферната нервна система да предприеме действия, чрез които адекватно да се адаптира към създадената ситуация;
3. Краткосрочна памет – тя извлича информация от дългосрочната памет, като по този начин създава връзка между новопостъпилата информация и наличните дългосрочни спомени. По този начин се откриват мисловни връзки между налична информация и новопостъпила информация, което от своя страна помага на човек по-лесно да възприема нови знания;
4. Дългосрочна памет – тя съдържа спомените, в това число идеи, взаимодействия, мисли, чувства и визуални образи за събития, която подлежат на обработване от мозъка, когато възникне необходимост да бъдат използвани от работната памет.

Процесът на машинно обучение не протича по същия начин, както гореописаното обучение при хората. То се основава на алгоритми, чиято логика често остава непонятна поради своята комплицираност. Смисълът на машинното обучение и изкуствения интелект е да предвижда поведение на основата на наученото чрез алгоритмите.

Използването на тази технология в полицейската дейност обаче крие рискове предпологаемото бъдещо поведение на евентуалния нарушител на дадена административноправна норма никога да не се прояви. В случай че въз основа на данни, получени от изкуствен интелект, се предприемат действия по противодействие на извършването на административно нарушение и впоследствие се окаже, че липсва някой от елементите от обективната или субективната страна на нарушението, е възможно необосновано засягане на правата

²¹ „Машинното учене“ може да бъде определено като способност на различни технологични продукти да „заучават“ конкретния контекст на дадена информация и да генерализират това познание, като предвиждат как то може да бъде използвано за решаването на различни задачи. Резултатът от такова „самообучение“ конкретно за полицейската дейност по различните ѝ направления би допринесъл за нейното по-успешно осъществяване. Повече за понятието „машинно учене“ вж. El Naqa, I., R. Li, M. Murphy (2015). What Is Machine Learning? In: El Naqa, I., R. Li, M. Murphy (eds.) (2015). *Machine Learning in Radiation Oncology: Theory and Applications*. New York, NY: Springer, 3–11.

²² Greenleaf, R. & D. Wells-Papanek (2005). *Memory, Recall, the Brain & Learning*. G.&P. Publications, 21–27.

на субекта, спрямо когото действията се предприемат от страна на полицейските служители. Догматичният подход на правно регулиране в областта на приложение на дигиталните технологии за нуждите на органите на МВР следва да бъде приеман за неподходящ. Това е така поради конфликта, който би се породил между модерните разбирания за дигиталните технологии и традиционните техники на правна регламентация. Неограничените възможности за програмиране на нови функционалности на информационните технологии налагат традиционните институти на административното право да бъдат променени в известна степен с цел да обхванат развиващите се технологично-организационни форми. Програмирането на нови възможности в работата на дигиталните технологии следва да се извършва при отчитане на обстоятелството, че крайните решения с правоприлагащ характер са от компетентността на полицейските служители, които трябва да се ръководят от нормите на административното право и принципите на правоприлагането. Не са и малко неизяснените въпроси за правната рамка по приложение на изкуствения интелект в работата на административните структури.

Чл. 22 от Общия регламент за защита на личните данни²³ прокламира правото спрямо физическите лица решенията, базирани на автоматизирано обработване на данни, да не бъдат окончателни. Измеренията на това право обаче са неизяснени, защото съдържат редица особености най-вече в сферата на противодействие на административните нарушения. Поставя се въпросът в каква степен се открива разлика между обективното приложение на правните норми, от една страна, от системата за автоматизирана обработка на данни, и от друга – от полицейски служител. Нюансите на поведението на нарушителя, които биха могли да са основание за служителя на МВР да не предприеме действия по налагане на административно наказване, в редица случаи не могат да бъдат възприети по същия начин от една автоматизирана система за обработване на данни. Но в някои хипотези именно тази система може много по-детайлно да обхване всички външни изрази на човешкото поведение, лишена обаче от възможността за съзнателната им оценка.

III. Заключение

Приложението на изкуствения интелект в работата на полицейските органи зависи и от обществената оценка и гаранциите, които гражданите ще имат, че в този случай притежаваните от тях права и свободи няма да бъдат засягани. Служителите на МВР се ползват от правна уредба на законово и подзаконово равнище, която детайлно регламентира техните служебни задължения, като следва да се вземе предвид необходимостта тя да бъде съобразена с тенденциите за цялостно приложение на дигиталните технологии в работата на административните структури. Дигиталните технологии предоставят възможности, които се реализират в нематериална, идеална среда, която предоставя неограничени възможности за модифициране на данни самостоятелно от полицейските служители или чрез използването на алгоритми, присъщи за „изкуствения интелект“. Абстрактността, с която се ползва концепцията за изкуствения интелект, подлежи на административноправно регламентиране, което неимоверно ще повиши доверието на гражданите, защото нормативното закрепване създава висока степен на сигурност срещу неправомерното засягане на права и интереси. Решенията, които изкуственият интелект би вземал, без това да е закрепено в съответната административноправна норма, биха били незаконосъобразни. Независимо дали обработката

²³ Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 година относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ЕО (Общ регламент относно защитата на данните) – обн. в Официален вестник на Европейския съюз от 04.05.2016 г.

на данни, свързани с борбата с престъпността, опазването на обществения ред и административното обслужване на гражданите, се извършва изцяло автоматизирано, с навлизането на дигиталните технологии е необходимо *de lege ferenda* да са налице ясни законодателни решения, които да създават сигурност и ефективност при изпълнение на служебните задължения в рамките на МВР, гарантиращи равнопоставеността на гражданите и превенцията на незаконосъобразното профилиране посредством разработването на нормативно закрепени процедури, които да се спазват от полицейските органи.

Библиография

Chan, C. M., S. L. Pan (2008). User Engagement in E-government Systems Implementation: A Comparative Case Study of Two Singaporean E-government Initiatives. *The Journal of Strategic Information Systems*, 17(2), 124–139.

Cheshmedzhieva, M. (2014). The Right to Good Administration. *American International Journal of Contemporary Research*, vol. 4, no. 8, 64–67.

Cowls J., R. Schroeder (2015). *Causation, Correlation, and Big Data in Social Science Research*.

Greenleaf, R. & D. Wells-Papanek (2005). *Memory, Recall, the Brain & Learning*. G.&P Publications.

El Naqa, I., R. Li, M. Murphy (2015). What Is Machine Learning? In: El Naqa, I., R. Li, M. Murphy (eds.) (2015). *Machine Learning in Radiation Oncology: Theory and Applications*. New York, NY: Springer, 3–11.

Mehr, H. (2017). *Artificial Intelligence for Citizen Services and Government*. Harvard Ash Center Technology and Democracy.

Nissan, E. (2012). *Computer Applications for Handling Legal Evidence, Police Investigation and Case Argumentation*. Law, Governance and Technology. Series 5. Springer Netherlands.

LEGAL ASPECTS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND ITS APPLICATION IN THE WORK OF POLICE AUTHORITIES

Daniel Delchev²⁴

Abstract: The application of artificial intelligence in the work of police structures is a relatively new aspect that is just entering the work of the police authorities worldwide. The Police cannot stay away from the deepening trends of digitalization and digital conversion in every detail of public life and related to it activities, including – reflecting on the way the authorities operate, on the procedures and on the organization of work of public authorities, along with the work of the

police. This publication aims to analyze the main characteristics of artificial intelligence as a concept in its legal context, while at the same time presenting the trends in its implementation and giving examples of some good practices that could be applied by the Ministry of Interior in the Republic of Bulgaria.

Keywords: artificial intelligence, digitalization, digital conversion, digital technologies, legal aspects, Ministry of Interior, police authorities

---

²⁴ Daniel Delchev, senior lecturer, Department of Public Law at the Faculty of Police, Academy of the Ministry of Interior, e-mail: daniel1001d@gmail.com